

Pri celosvetových otázkach sa zabúda na duchovný život

Rudolf Steiner

prvý krát zverejnené v časopise „Das Goetheanum“ 6. novembra 1921

z nemeckého originálu preložil Andrej Szolgay

V knihe spomienok Bethmann-Hollwega [1] s názvom „Úvahy o svetovej vojne“, ktorá sa má v blízkej dobe objaviť na verejnosti, je vraj uvedená nasledujúca veta: „S európskych chaosom nadchádza doba slobody a spravodlivosti predvídaná našimi nepriateľmi.“ Bola potrebná svetová vojna na to, aby osobnosti, majúce skrze svoje postavenie vo verejnom živote Európy tak veľký vplyv ako Bethmann-Hollweg, boli privedené k myšlienkovému smeru vyjadrenému v onej vete. Keď Bethmann-Hollweg túto vetu písal, bol už dávno zbavený moci.

Životné pomery európskych národov sa nezrodili zo svetovej vojny, ale existovali už aj pred ňou. Práve tieto pomery ju zapríčinili, skrze vojnu iba získali možnosť prejavíť sa v živote. Vedúce osobnosti verejného života nedokázali zabrániť strašnej katastrofe, lebo nechceli vidieť sily prítomné v živote národov. Obmedzili svoje myslenie na vonkajšie mocenské pomery; a skutočný život korenil v duševných pomeroch národov.

V tomto súčasnom chaose sa nemôže objaviť žiadne svetlo dovedy, kým nedozreje náhľad, že bez pochopenia duševného života národov nemožno priviesť verejné záležitosti do zdravého stavu.

Pohľady ľudí, ktorí myslia na Washingtonskú konferenciu [2], sú nasmerované na vzdialený východ, na Japonsko. Ale tieto pohľady sú zase hypnotizované len vonkajšími mocenskými prostriedkami. Ľudia sa pýtajú, ako treba postupovať voči Japonsku, aby mohli byť v Číne a na Sibíri uspokojivo zastupované západné hospodárske záujmy.

Tieto otázky je potrebné si klásť, pretože západné hospodárske záujmy tu existujú a život nebude môcť pokračovať bez ich uspokojenia. Lenže títo ľudia predpokladajú, že záležitosti budú privedené do správnych koľají len rovnakými prostriedkami, nad ktorými premýšľajú dnes. Čo iného sa musí udiť?

Japonsko je v istom ohľade najvystrčenejšie miesto ázijského života. V najväčšej miere prijalo do tohto života európske formy. Je možné s ním politicky zaobchádzať skrze pakty, zmluvy a tak ďalej, ako si na to na Západe zvykli. Ale vzhľadom na národnú duševnosť zostáva Japonsko predsa len spojené s celkovým ázijským životom.

Lenže Ázia má dedičstvo starého duchovného života. Ten pre nich znamená viac, ako čokoľvek iné. Tento duchovný život vzplanie mocnými plameňmi, ak tam Západ vytvorí pomery, ktoré nebudú schopné uspokojiť jeho potreby. Na Západe sa však ľudia domnievajú, že životné pomery môžu usporiadať na čírom hospodárskom základe. Tým sa vytvoria východiskové body pre ešte strašnejšie katastrofy, akou bola európska vojna.

Súčasná verejná záležitosť, ktoré zahŕňajú celý svet, nesmú byť spravované bez zásahu duchovných impulzov. Ázijské národy budú k Západu pristupovať s pochopením vtedy, keď im on dokáže priniesť idey, ktoré majú všeobecne-ľudský charakter. Ktoré hovoria o tom, čím je človek v svetovej súvislosti a ako by mohol byť život sociálne usporiadaný primerane týmto svetovými súvislostiam. Keď na Východe začujú, že Západ vie niečo nového o tých veciach zvestovaných v starých tradíciách, ktorých obnovenie si žiada matný cit, potom bude možné dospieť k chápanému spolužitiu. Avšak ak sa verejné pôsobenie s takým impulzom naďalej bude považovať len za fantastickú ideu nepraktických ľudí, potom nakoniec bude Východ viesť vojnu proti Západu napriek tomu, že vo Washingtone sa zabávajú rečami o tom, aké by bol svet pekný, keby bol odzbrojený.

Západ by rád mal na svete pokoj, aby dosiahol svoje hospodárske ciele. Východ sa do hospodárskych cieľov vžije len vtedy, keď mu Západ odovzdá niečo duchovne cenné. V súčasnosti závisí usporiadanie veľkých svetových otázok od toho, či sú ľudia schopní priviesť duchovný život do správneho vzťahu k hospodárskemu životu.

To ľudia nedokážu dovedy, kým v našom sociálnom organizme nebude duchovný život postavený na svoju vlastnú základňu. Západ má možnosť živého duchovného vývoja. Môže z pokladu, ktorý nahromadil prostredníctvom svojho prírodovedeckého spôsobu myslenia, vyťažiť svetový názor zodpovedajúci duchu. Ale doteraz bolo z tohto pokladu vyťažené len to, čo vedie k mechanisticko-

materialistickému nazeraniu na svet. V myslení verejnosti je duchovno priradené v rámci verejno-sociálneho života k hospodárstvu. Slobodný rozvoj ducha, po ktorom existuje na Západe silná vnútorná túžba, bol tým zbrzdený, lebo správa duchovných záležitostí je spojená s inými faktormi sociálneho života. Jednotliví ľudia s vyššími duševnými záujmami sa chovajú k Východu tak, že chcú jeho duchovné dedičstvo prevziať a vonkajškovo ním zaštepiť duchovný život Západu. „Svetlo z východu“ je za takýchto predpokladov pre Západ nielen dôkazom úbohosti, ale aj strašnou obžalobou. Znamená to, že Západ sa tak veľmi cíti byť uchvátený temnými záujmami, že nevidí vlastné svetlo. Od vyzdvihnutia duchovných hodnôt na Západe závisí to, či dnes ľudstvo premôže chaos, alebo či v ňom bude naďalej musieť bezmocne blúdiť. Kým je činná vôľa tohto druhu považovaná za utopicko-mystické rojčenie nepraktických ľudí, bude chaos pokračovať. Ľudia budú hovoriť o mieri, ale nebudú schopní zabrániť príčinám vojny. Človek sa musí chvieť o osud Európy, keď sa nejaká osobnosť, ktorá už kedysi bola pri moci, chce znovu k moci dostať. Musí myslieť na to, že spoločenské pomery, v ktorých je niečo také možné, musia byť pomermi nezdravými.

[1] Theobald von Bethmann-Hollweg (1856 – 1921), nemecký politik, v rokoch 1909 až 1917 bol ríšskym kancelárom Nemeckej ríše.

[2] Washingtonská konferencia bola reakciou na preteky v zbrojení, ktoré pokračovali aj po skončení prvej svetovej vojny. Konferencia trvala od 12. novembra 1921 až do 6. februára 1922. Zúčastnili sa jej zástupcovia USA, Spojeného kráľovstva, Francúzska, Japonska, Talianska, Belgicka, Holandska, Portugalska a Číny. Na záver boli podpísané dohody o stanovení pomerov síl vojnových lodí jednotlivých krajín. Spolu s Versailleskou zmluvou sa stala základom povojnového usporiadania zvaného Versailleský systém, úlohou ktorého malo byť zabránenie ďalším veľkým vojnám.